

Nr 299

Av herr Hermansson m. fl., om ett statligt institut för freds- och avrustningsforskning.

(Lika lydande med motion nr 361 i Första kammaren)

På hösten 1961 tillsatte dåvarande generalsekreteraren i FN, Dag Hammarskjöld, en expertgrupp som hade till uppgift att undersöka en avrustnings ekonomiska och sociala följdverkningar. I den rapport som denna grupp avgav heter det bl. a.:

Allmän enighet tycks råda om att världen ger ut omkring 120 miljarder dollar årligen för militärt bruk i nuvarande stund. Detta motsvarar ungefär hälften av världens totala bruttokapitalbildning. Det är åtminstone två tredjedelar av — enligt vissa uppskattningar av samma storleksordning som — alla underutvecklade länders hela nationalinkomst.

Vidare heter det:

Det finns så många anspråk som tävlar om nyttig användning av de resurser som frigjorts genom avrustning att det verkliga problemet är att uppställa en prioritetskala. De mest trängande av dessa behov skulle utan tvivel redan ha fyllts om inte kapprustningen varit.

Ökad individuell konsumtion kan väl absorbera en stor del av de frigjorda tillgångarna. Men en betydande del av dem skulle komma att användas för att öka produktionskapaciteten eftersom endast en sådan expansion kan skapa en fast grund för ytterligare konsumtionsökningar. I de mindre utvecklade länderna måste utnyttjande av frigjorda resurser för kapitalbildning anses vara av vital betydelse.

Social investering är ett viktigt alternativ både till privat konsumtion och till investering i industri och jordbruk. Dess anspråk bygger delvis på att det direkta behovet av sociala förbättringar är så trängande och delvis på det faktum att ökning av industriens och jordbrukets produktivitet är beroende av framsteg i fråga om undervisning, bostäder, hälsa och på andra områden.

Friställande av vetenskaplig och teknisk arbetskraft skulle göra det möjligt att uppmuntra program för vetenskaplig grundforskning på områden som hittills försummats. Avrustning skulle också öppna möjligheter för gemensamma internationella företag av krävande slag såsom utnyttjande av atomenergi för fredliga ändamål, rymdforskning, utforskande av de arktiska och antarktiska regionerna för mänsklighetens bästa och projekt för att ändra klimatet i stora delar av världen.

Ehuru det skulle krävas aktiva beslut av regeringar i ljuset av nationella och internationella behov för att sätta i gång nödvändiga program för användning av frigjorda resurser syns det fullständigt klart att intet land behöver frukta brist på möjligheter till nyttig användning av de resurser som skulle bli tillgängliga genom avrustning.

Med utgångspunkt från Ekonomiska och sociala rådets resolution på grundval av ovanstående rapport har FN av medlemsstaterna begärt uppgifter beträffande de framsteg som gjorts i studiet av frågor som sammanhänger med avrustningens ekonomiska och sociala konsekvenser. Svaren visar att det ur ekonomisk synpunkt är möjligt att genomföra en total avrustning. I det svenska svaret heter det bl. a.: »Mindre än 5 % av den svenska bruttonationalprodukten används för militära ändamål. Uppgiften att omfördela arbete och finansiella resurser i händelse av allmän avrustning är därför för Sverige inte alltför komplicerad. Detta är i synnerhet fallet med hänsyn till det faktum att Sverige har ett väl installerat maskineri för att ta itu med ändringar i den ekonomiska verksamheten.»

Undersökningar av detta slag bidrar till ökad insikt om möjligheten att skapa en avrustad värld i fred. Misstänksamheten i relationerna mellan stater och grupper av stater existerar dock, och risk för krig genom olyckshändelse, med förintande verkan, är för handen. Allt måste göras för att förhindra en världskatastrof, och vårt land med sin långa fredstradition borde ha all anledning att satsa på freden. Det finns inget entydigt svar på vilka faktorer som *utlöser* kriget, men uppenbarligen bidrar vissa relationer på bl. a. det ekonomiska, politiska, historiska och psykologiska området. Försök göres redan i en del länder att utforska dessa relationer. Det finns all anledning för vårt land att bidra till ökad kunskap på detta område. Med hänsyn till de stora arbetsuppgifterna synes det lämpligt att denna forskningsverksamhet förlägges till ett särskilt institut, ev. samordnat med något av universiteten.

Med hänvisning till ovanstående föreslås,

att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer om snabbutredning och förslag om upprättande av ett statligt institut för freds- och avrustningsforskning.

Stockholm i januari 1964

C.-H. Hermansson

Gunvor Ryding

Henning Nilsson

Hilding Hagberg

Helmer Holmberg